

Sedan muharebesi üzerine

Friedrich Engels

Engels ve “Savaş Üzerine”

Savaş ve askerlik sanatı Engels’in özel uzmanlık alanı idi. “General” (“komutan”) lakabı kendisine bundan dolayı takılmıştı. Engels, 1870 yılında Alman-Fransız savaşı patlak verdiğiğinde, Londra’da basılan günlük gazete *Pall Mall Gazette*’de 1870 Temmuz ayından 1871 Şubat ayına kadar savaşın gidişatı üzerine isim vermeden 59 makale yayınladı. Söz konusu makaleler Londra’da özellikle askeri alandaki derin kavrayışı nedeniyle büyük bir ilgi uyandırmıştı.

Aşağıdaki yazıyı Doğu Almanya’da basılan *Marx-Engels’in Tüm Eserleri* (MEGA) içinde yer alan 17. ciltteki Almanca aslından çevirdik.¹ Söz konusu cilt Marx ve Engels’in Temmuz 1870’den Şubat 1872’ye kadar yazdıkları eserleri içermektedir. Bu dönemin en önemli olayları 1870-71 Alman-Fransız Savaşı ve Paris komünün kurulmasına yol açan 18 Mart 1871’deki işçi devrimidir. Özellikle savaşa dair gözlem ve iç görülerini kaleme aldıkları bu makaleler -Engels’in başlık olarak kullandığı- “Savaş Üzerine” adı altında bu ciltte bir araya getirilmiştir. Bu makale dizisi bir yanıyla Engels’in askerlik bilimine dairengin birikimini ortaya koyması, diğer yanıyla da tarihsel maddeciliğin savaş olaylarının araştırılmasına parlak bir uygulamasının örneği olması bakımından önemlidir.

Söz konusu yazı bu makalelerin en önemlilerinden birinin çevirisidir, zira Engels bu makalede 1870 yılında Prusya-Fransa savaşında belirleyici bir muha-

¹ K. Marx-F. Engels, *Werke*, Band 17, Dietz Verlag 1962.

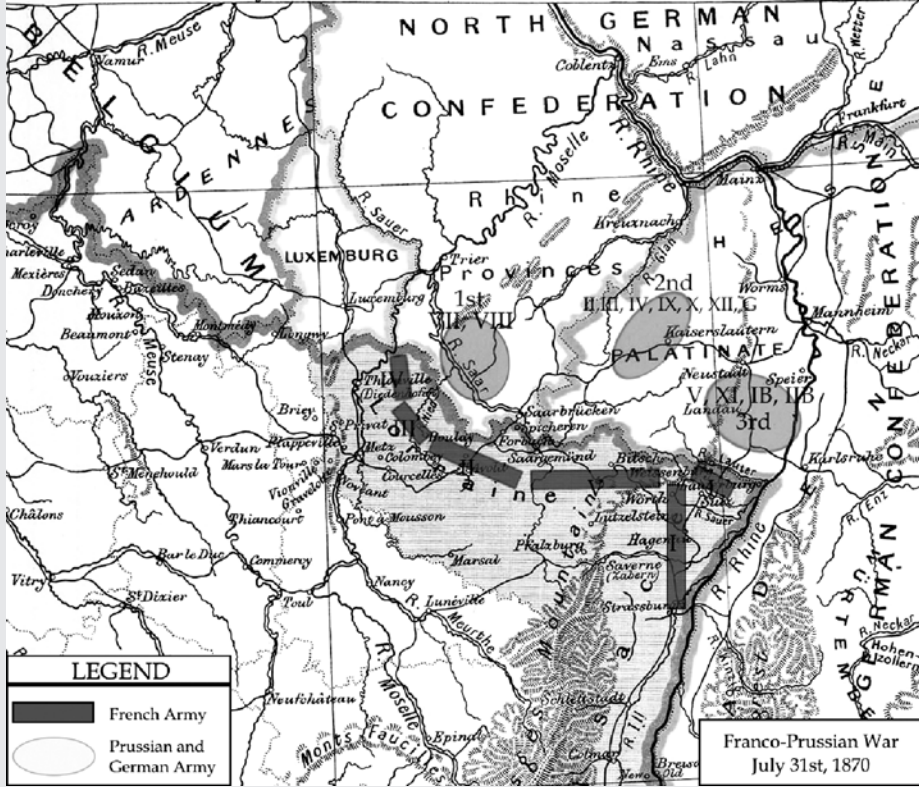
rebe olan Sedan savaşına ilişkin olarak, olaydan bir hafta önce, coğrafi koşulları, birlik sayılarını, iki ordunun farklı birliklerinin konuşlanmasını vb. gözden geçirerek Fransız ordusunun yapmayı planladığı anlaşılan manevrayı yaparsa büyük bir hezimete uğrayacağını hem öngörmekte hem de yenilginin tam tamına nerede yaşanacağını saptamaktadır.

Elinizdeki yazıya konu olan Fransa-Prusya Savaşı, 19 Temmuz 1870 ile 10 Mayıs 1871 tarihleri arasında Fransız İkinci İmparatorluğu ile Prusya Krallığı arasında yapılmıştı. Alman ordularının Fransa'nın doğusunda kazandığı bir dizi zafer 2 Eylül'de III. Napolyon'un bütün ordusuyla teslim olduğu Sedan Muharebesi ile sonuçlanmıştır. Uzun bir kuşatmanın ardından, Paris 28 Ocak 1871 tarihinde düşmüştür. Söz konusu savaş III. Napolyon'un düşüşüne ve Fransız Üçüncü Cumhuriyeti'nin kurulmasına yol açarak İkinci Fransız İmparatorluğu'nun sonunu getirmiştir.

6 Ağustos 1870 tarihinde Wörth muharebesinde konumunu yitirince; Fransız sağ (güney) kanat komutanı Mareşal Mac-Mahon, batıya doğru geri çekilir. Aynı gün 64 km. kuzeybatıda bulunan Fransız sol kanat komutanı Mareşal Achille Bazaine; Saarbrücken yakınlarından Metz Kalesinin batısına sürülür. Gravolette'de bozguna uğrayan Mareşal Bazaine'in ordusu çekilmeye zorlandığı Metz'de Prusya 1. ve 2. Ordularının 150.000 askeri tarafından kuşatılır. Bu yenilgi neticesinde Mac-Mahon tarafından komuta edilen ve III. Napolyon'un eşlik ettiği Fransız sağ kanadı, Bazaine'i kurtarmak için harekete geçer ama 31 Ağustos'ta Sedan Savaşı'nda Almanlar tarafından tuzığa düşürülerek kuşatılır. Bir çember içine alınan III. Napolyon ve Mac-Mahon, emirlerindeki 83 bin Fransız askeri ile 2 Eylül'de teslim olurlar. Almanlar'ın Sedan zaferi sonrası, Fransız ordularının büyük kısmı savaş dışı kalır, bir Fransız ordusu ise Metz'de silahsızlandırılarak, şehir içinde kuşatılır ve ordunun lideri İmparator bizzat Almanlara teslim olur.

Bu savaşta Fransız ordusunun başında **III. Napolyon** ile Mareşaller **Francois-Achille Bazaine**, **Patrice-Maurice Mac-Mahon**, **Charles-Abel Douay** ve **Charles-Auguste Frossard** vardı. Prusya ordusuna ise **Mareşal Helmuth von Moltke**, Prusya Genelkurmayı ve **Prusya Veliht Prensi Karl Friedrich** komuta ediyordu.

Muharebenin geçtiği bazı önemli yer adları şunlardır: **Châlons** (Fransa'nın kuzey doğusunda bir kent), **Bar-le-Duc** (Nancy'nin batısındaki bir kent), **Mézières** (Sedan kasabasının kuzeybatısındaki bir kent), **Ste. Ménehould** (Verdun kasabasının batısındaki bir kent), **Maas** (Fransa, Belçika ve Hollanda arasında akan bir nehir), **Sedan** (Maas nehri kıyısındaki bir kent), **Stenay** (Sedan kasabasının güney doğusundaki bir kent), **Vouziers** (Sedan'ın güneybatısındaki bir kent).

Ortak sınır yakınındaki Alman ve Fransız ordularının haritası
31 Temmuz 1870